

PAYDAŞLAR AÇISINDAN YENİ BİR ENDEKS UYGULAMASI: ÖĞRENCİ GEÇİM ENDEKSİ

Alper Veli ÇAM*

ÖZET

Bir üniversite tercih edilirken birçok değişken göz önünde bulundurulur. Bu değişkenlerden biri de üniversite eğitiminin maliyetidir. Bu maliyet; bölgelere, illere hatta ilçelere göre farklılık gösterebilmektedir. Bu farklılık öğrenimin finansmanı, üniversitelerde yeni bölümlerin açılması, üniversitelere kaynak aktarımı ve hatta işletmelerin yatırımları açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın amacı; öğrencilerin üniversite eğitimleri süresince karşılaştıkları finansal tabloyu ortaya çıkaracak bir “Öğrenci Geçim Endeksi” oluşturmaktır. Bu endeksin paydaşları sadece öğrenciler olmayacaktır. Öğrenci aileleri, üniversiteler, YÖK ve işletmeler de bu endeks çerçevesinde planlamalarına yön verebilecektir. Bu amaç doğrultusunda verilerin bir kısmı anket yöntemi ile öğrencilerden, bir kısmı ise ilgili kurum ve kuruluşlardan elde edilerek toplanmıştır. Çalışma sonucunda şehir bazında öğrenciler için aylık geçim endeksleri oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Geçim Endeksi, Finansal Planlama, Kişisel Finansman

Jel Kodu: D14

* Yrd. Doç. Dr., Gümüşhane Üniversitesi

**APPLICATION OF A NEW INDEX FOR STAKEHOLDERS:
STUDENT LIVING INDEX**

ABSTRACT

Indexes, refer to a value representative of a statistical indicator and used to measure the change in the proportional indicator (Web Finance, 2012). Indices, the whole of a large number of data into a format that can be understood and interpreted. Learning costs at universities an index to be created, interpreted and converted to a comparable figure.

In the literature, applications are made under the name of cost of living index, city life index and student life index, developed by institutions and non-governmental organizations. The main purpose of these indices is to calculate the costs of education in various universities and cities. The first of these studies was carried out in 1987 by the American Institute for Economic Research. This institution has calculated the cost of living indices 11.000 cities around the World. It will also, has developed an indicator which is consists of student's consumption expenditures, health expenditures and rent expenses (ERI, 2012).

Royal Bank of Scotland has developed an index created with student's food and accommodation expenses. The index which is called "Student Life Index" is updated every year (RBS, 2010). The other index was created in the UK in 2006. According to this index 135 universities index value started to publish every year in the UK (PUSH, 2012).

An indicator called "Student Price Index" was developed by Kansas State University in 2010. This indicator is created taking into account the student housing, social life, food and textbooks expenses (Wandersee, 2011).

Similarly, a "Student Living Index" will be created in Turkey may help the stakeholders in decision-making. The purpose of the study in this direction; Student will encounter during their university studies are to demonstrate the financial statement to create "Student Living Index". Stakeholders in this index will not only students. Their families, universities, Board of Higher Education and businesses direct to plan of this index within the framework.

In this study, the data used in the calculation of the index were obtained from the websites of various governmental agencies and the students. Survey method was used for data collection from students. The data were collected from students from 19 different universities located in 16 metropolitan (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskisehir, Turkey, Gaziantep, Istanbul, Izmir, Kayseri, Istanbul, Konya, Mersin, Istanbul, Samsun) in Turkey between the dates of 05/01/2012 and 30/05/2012. Istanbul due to the number of its population is divided into two parts, including European and Asian.

Universe of the study consisted of Economics and Administrative Sciences Faculty formal education students. Convenience sampling method was used to determine the mass of the sample. Face-to-face interview questionnaire was applied by 20 interviewers. A total of 2643 questionnaires were taken into account in this study. SPSS 20 statistical package was used analysis of the data.

The results of this study, taking into account the changes and improvements will be updated every year. State institutions, the Higher Education Council, universities and companies will become a shareholder of this index.

The balance of a student's monthly financial expenditure can be formulated as follows;

$$NFD = OHT - (AK + B + BK)$$

In this formula, NFD; the student's monthly financial balance, OHT; the student's monthly spend, AK; family's financial contribution, B; the amount of student student scholarship and BK, shows that the student's individual gain.

Study's findings and comments are summarized below.

- Costs as necessary for the folding of student learning; housing, food, transportation, stationery, social activities and clothing. Amounts of expenditure on these items separately identified and the amounts of total expenditure has been reached. According to the results of the students in metropolitan areas with the average monthly expenditure was found to be 568,61 TL. This amount is composed 230,7 TL housing, 174,49 TL food, 76,28 TL transportation, 30,13 TL stationery, 32,39 TL social activities and 24.62 TL clothing expenditures. Approximately 71% of these expenditures consist of housing and food expenses. Students separate minimum budget for clothing. Istanbul European has the highest number average monthly spend 674.68 TL and Sakarya has the lowest number average monthly spend 500,64 TL. The European side of Istanbul, the Anatolian side of Istanbul and Antalya are the most expensive provinces for students. Sakarya, Ankara and Samsun are relatively cheap for students.
- Students are used to finance these costs are basically three sources are available. These family support, scholarships and personal gain. In today's conditions, 260 TL scholarship is given to students and assuming that students are not working, it has been identified the amount to be financed 308.61 TL. This amount is the lower limit of the families that should be funded. If the student does not want to use credit and scholarships, education costs should be funded by the entire family.
- Within the scope of the study, "Student Living Index" calculated by taking the averages. Within the framework of the existing data base index, the average of total expenditure "100" was accepted and determined. In other words, students' average monthly expenditure amounts to 568.61 TL, "100" is determined as the benchmark index. Accordingly, the index value is calculated in each city. According to this index values Sakarya, Konya, Samsun, Diyarbakır, Kayseri, Mersin, Adana, Kocaeli and Erzurum under the main index, Bursa, Eskisehir, Gaziantep, Izmir, Ankara, Antalya and Istanbul took place on the main index.
- Students will contribute to the economy of the city which they are trained. Therefore, accurate identification of student needs and planning must be done in this direction. At this point, the index numbers should be read correctly and analysed by the stakeholders.
- Here, a significant decrease mission administration of the country. The number of students receiving scholarships and the amount of scholarship should be increased taking into account Turkey's economic conditions and the income.distribution.

Keywords: Living Index, Financial Planning, Individual Financing

JEL Code: D14

1. GİRİŞ

Üniversite tercihleri yapılırken, öncelikle istenilen bölüm dikkate alınmakta, sonra o bölümün bulunduğu en iyi okul tercih edilmektedir. Bu üniversite, ikamet edilen ilin dışında farklı bir ilde ise, bu noktada “aile ekonomisi” devreye girmektedir. Öğrenci ailesinin ekonomisi, öğrenciyi farklı bir şehirde okutabilecek derecede güçlü değilse, öğrenci bursları ve kısmi zamanlı iş gibi eğitim finansmanını karşılayabilecek çeşitli alternatiflere başvurulmaktadır. Ancak bu tür alternatiflerinden yararlananların sayısı oldukça azdır.

Karar aşamasındaki aile veya öğrenciler, eğitim maliyeti tahmini olarak hesaplamakta ve kararlarını bu doğrultuda vermektedirler. Öncelikle eğitimin maliyeti, sonra ise bu maliyetin nasıl finanse edileceği iyi planlanmalıdır. Bu tür bir planlama yapılmadığında, öğrencinin eğitiminin aksamaması ve hatta okul bırakmaya varan sonuçlar ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda karar vericilere destek sağlayacak güncel verilerin kullanılması, yapılacak planlamalara büyük katkı sağlayacaktır. Ancak bu verilerin karar vericiler açısından kolay ulaşılabilir, anlaşılabilir, kullanılabilir ve karşılaştırılabilir olması gerekmektedir.

Bir istatistik göstergesi olarak temsili bir değeri ifade eden ve oransal değişmeyi ölçmeye yarayan bir gösterge (Web Finance, 2012), olarak tanımlanan endeksler, çok sayıdaki veriler bütününe anlaşılabilir ve yorumlanabilir bir formata dönüştürmede kullanılan bir yöntemdir. Bir ülkedeki üniversitelerde hesaplanan öğrenim maliyetleri de, oluşturulacak bir endekse, yorumlanabilir ve karşılaştırılabilir bir şekle dönüştürülebilir.

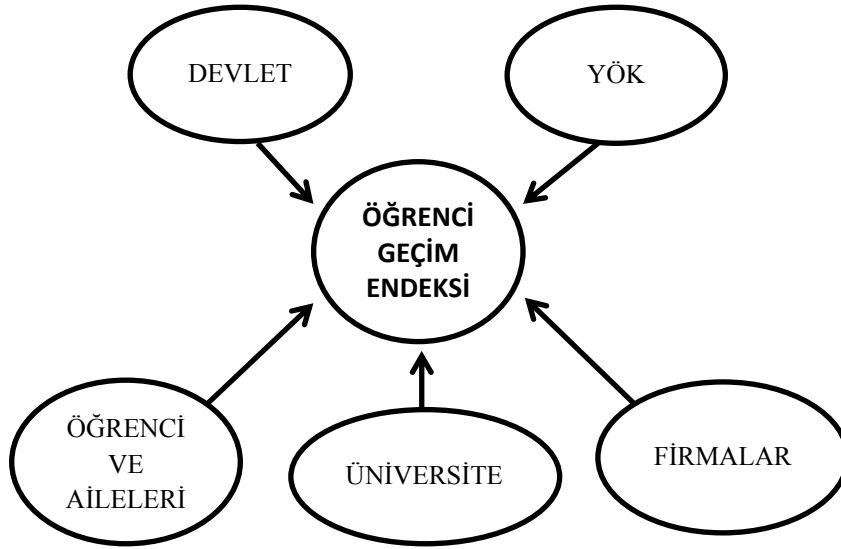
Literatürde şehir yaşam endeksi, öğrenci yaşam endeksi ve öğrenci geçim endeksi adı altında yapılan uygulamalar, kurumlar ve sivil toplum örgütleri tarafından geliştirilmiştir. Bu endekslerin temel amacı çeşitli üniversite ve illerdeki öğrenim maliyetlerini hesaplamaktır. Bu çalışmaların ilki, ABD Ekonomik Araştırmalar Enstitüsü tarafından 1987 yılında gerçekleştirilmiştir. Kurum Dünyanın çeşitli yerlerindeki 11.000 ilin yaşam maliyet endekslerini kapsayan bir modül geliştirerek, ücretli olarak veri satışı gerçekleştirmektedir. Kurum “Öğrenci Yaşam Maliyeti” adı verdikleri bir sistemle öğrencilerin, temel tüketim harcamaları, sağlık harcamaları ve kira harcamalarından oluşan bir gösterge geliştirmiş ve her yıl güncelleme yapmaktadır (ERI, 2012).

İskoçya Kraliyet Bankası 2004 yılından itibaren “Öğrenci Yaşam Endeksi” olarak adlandırdığı, anket yöntemi kullandığı, gıda ve konaklama harcamalarından oluşturulmuş bir endeks geliştirmiştir. Ücretsiz erişim sağlanan bu endeks, her yıl güncellenmektedir (RBS, 2010).

İngiltere’de 2006 yılında oluşturulan diğer bir endekste ise öğrencilerin temel ihtiyaçlarını oluşturan bir sepet oluşturulmuş ve bu sepetin 100 farklı ülkedeki değerlerinin ortalaması alınarak “100” temel endeks olarak kabul edilmiştir. Bu endekse göre ülkedeki 135 üniversitenin her yıl endeks değeri yayınlanmaya başlamıştır (PUSH, 2012).

2010 yılında ABD’de Kansas State Üniversitesi tarafından yapılan ve “Öğrenci Fiyat Endeksi” adı verilen gösterge, öğrencilerin konut, sosyal yaşam, gıda ve ders kitapları harcamalarını dikkate alınarak oluşturulmuştur (Wandersee, 2011: 1).

Benzer şekilde Türkiye’de oluşturulabilecek bir öğrenci geçim endeksi, endeksin paydaşlarına karar verme aşamasında yardımcı olabilecektir. Bu endeksin paydaşları Şekil 1’de gösterilmiştir.

Şekil 1. Öğrenci Geçim Endeksinin Paydaşları

Devlet, öğrencilere verilecek burs miktarları, YÖK, o üniversiteye aktarılacak kaynaklar ve açılması planlanan yeni bölümler, üniversiteler öğrencilere sağlanacak burs, yardım ve olanaklar, firmalar ise o ilde yapacakları yatırımlar açısından bu endeksin birer tarafı ve kullanıcısı olacaktır. Bu endeksin temel paydaşı olan öğrenci aileleri ise, alacakları kararlarda ilgili şehirlerdeki olası öğrenim maliyetine göre hesaplanan endeksleri karşılaştırma yaparak kullanabilecektir.

Bu bağlamda çalışmanın temel amacı; Türkiye’deki üniversite öğrencilerinin eğitim süreçlerinde karşılaşacakları finansal tabloyu özetleyecek “Öğrenci Geçim Endeksi”ni oluşturmaktır.

2. YÖNTEM

Çalışmada, endeks hesaplamasında kullanılan veriler çeşitli devlet kurumlarının web sitelerinden ve öğrencilerden elde edilmiştir. Öğrencilerden verilerin toplanması aşamasında kantitatif araştırma yöntemlerinden biri olan anket yöntemi kullanılmıştır.

Anket, 01.05.2012 ve 30.05.2012 tarihleri arasında Türkiye’de 16 büyükşehirde (Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Mersin, Sakarya, Samsun) bulunan ve 19 farklı üniversitede okuyan öğrencilere uygulanmıştır. İstanbul sahip olduğu nüfus sayısından dolayı Avrupa ve Anadolu olmak üzere iki kısma ayrılmıştır. Çalışmanın evrenini Türkiye’deki büyükşehirlerde bulunan kamu üniversitelerinde okuyan İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi normal öğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Bilgi bakımından homojen bir yapının benimsenmesi açısından İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi normal öğretim öğrencileri seçilmiştir. Üniversitelerin web sayfalarından elde edilen öğrenci sayılarına göre evren büyüklüğü 45780’dir. Örneklem kütesinin belirlenmesinde kolayda örnekleme yöntemi kullanılmış, anket formları yüz yüze görüşme ile 20 anketör tarafından uygulanmıştır. Anketörlerden ortalama 150 kişiye ulaşılması istenmiştir. Bu kapsamda 2670 öğrenciye anket uygulanmıştır. Gerçekleşen anketlerin 27 tanesi hatalı ve eksik (ailesinin bulunduğu ilde okuyan öğrenciler kapsam dışında bırakılmıştır) olduğu için temizlenerek toplam 2643 anket çalışmada dikkate alınmıştır.

Anketlerden elde edilen verilerin analizinde SPSS 20 istatistiksel paket programı kullanılmıştır.

Anket formu, öğrencilerin demografik özelliklerini belirlemeye yönelik soruların yanında, bir öğrencinin eğitimini sürdürebilmesi için katlanması gereken temel harcama kalemleri olarak belirlenen konaklama, gıda, ulaşım, kırtasiye, giyim ve sosyal faaliyet giderlerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır. Bu harcama tutarları konaklama ve gıda harcamaları için aylık 100 TL ile 400 TL (25 TL artışla), ulaşım, kırtasiye, giyim ve sosyal faaliyet harcamaları için aylık 10 TL ile 120 TL (10 TL artışla) arasında bölümlendirilmiştir. Ortaya çıkan veri setinde, elde edilen verilerin ortalamaları alınarak, temel öğrenci geçim endeksi (100) elde edilmiş ve buna göre illerin endeks değerleri hesaplanmıştır.

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bulguları, demografik, tanımlayıcı istatistik ve endeks hesaplamaları şeklinde üç farklı başlıkta sunulmuştur.

3.1. Demografik Bulgular

Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcıların Cinsiyet Dağılımı			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Erkek	1353	51,2	51,2
Kız	1290	48,8	100,0
Toplam	2643	100,0	
Katılımcıların Öğrenim Durumu			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
1.Sınıf	414	15,7	15,7
2.Sınıf	832	31,5	47,1
3.Sınıf	907	34,3	81,5
4.Sınıf	418	15,8	97,3
5 ve Üzeri	72	2,7	100,0
Toplam	2643	100,0	
Katılımcıların Barınma Şekli			
	Frekans	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yurt (Devlet)	511	19,3	19,3
Yurt Özel	1062	40,2	59,5
Ev	1070	40,5	100,0
Toplam	2643	100,0	

Buna göre ankete katılanların % 51,2'si erkek, % 48,8'i ise kız öğrenciler oluşturmaktadır. Bu öğrencilerin % 15,7'si 1. sınıfta, % 31,5'i 2. sınıfta, % 34,3'ü 3. sınıfta, % 15,8'i 4. Sınıfta okurken, geri kalan % 2,7'sini uzatmalı öğrencilerden oluşmaktadır.

Katılımcıların konaklama durumu oluşturulacak endeks açısından son derece önemlidir. Zira devlet yurtları ile özel yurtlar arasında ciddi fiyat farklı bulunmaktadır. Tablo 1'de görüldüğü gibi ankete katılanların % 19,3'ü devlet yurdunda, % 40,2'si özel yurttan, % 40,5'i ise evlerde konaklamaktadır.

3.2. Verilerin Tanımlayıcı İstatistik Bulguları

Öğrencilerin temel ihtiyaçları olan barınma, gıda, ulaşım, kırtasiye, sosyal faaliyet ve giyim ihtiyaçları için yaptıkları harcama tutarlarını belirlemek amacıyla sorulan sorulara verilen cevapların ortalama değerleri ve standart sapmaları Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların Harcama Kalemlerine İlişkin Bulgular

	Barınma	Gıda	Ulaşım	Kırtasiye	Sosyal Fa.	Giyim
Frekans	2643	2643	2643	2643	2643	2643
Ortalama	6,2297	3,9799	7,6277	3,0129	3,2387	2,4620
Standart Sapma	2,80866	1,06559	1,84543	1,03012	1,27016	0,88150

Araştırmanın yönteminde açıklandığı gibi barınma ve gıda giderlerin alt sınırı 100 TL, diğer harcama kalemlerinin alt sınırı ise 10 TL'dir. Tablo 2'de görüldüğü gibi öğrenciler, 6.2297 ortalama ile en çok barınma ihtiyaçları için harcaması yaparken, 3,9799 ortalama ile de gıda harcaması gerçekleştirmişlerdir. Bu sonuçlar beklenildiği gibi barınma ve gıda harcamalarının toplam harcama kalemleri arasında büyük paya sahip olduğunu göstermektedir. Öğrenci geçim endeksi hesaplamasında da bu iki değişken belirleyici rol oynamaktadır.

Kredi ve Yurtlar Kurumu 2012 yılında 274.344 yatak kapasitesi ile barınma hizmeti vermekte olup, yurtların aylık ücreti standartlarına göre 114 TL ile 198 TL arasında değişmektedir. Özel yurtlarda ise ortalama aylık barınma ücretleri 250 ile 400 TL arasında değişmektedir. ÖSYM 2011-2012 yılı verilere göre açık öğretim hariç toplam öğrenci sayısı

2.998.291'dir. Bu verilere göre ön lisans ve lisans düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin yaklaşık % 9'u devlet yurtlarında kalabilmektedir.

Burada dikkat çekici bir durum ise öğrencilerin sosyal faaliyetlere, ders materyalleri ve fotokopi masraflarını kapsayan kırtasiye ihtiyaçlarından daha fazla bütçe ayırdıklarıdır. Temel harcama kalemleri arasında en düşük ortalama ise 2,4620 ile giyim harcamaları olarak tespit edilmiştir.

Ortalama harcamalar ile frekansların araştırma kapsamındaki illerde dağılımı ise Tablo 3'de gösterilmiştir. Tablo düzenlenirken araştırma kapsamındaki iller alfabetik sıraya göre düzenlenmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların İl Bazında Harcama Kalemlerine İlişkin Bulgular

	Frekans	Barınma Giderleri Ort.	Gıda Giderleri Ort.	Ulaşım Giderleri Ort.	Kırtasiye Giderleri Ort.	Sosyal Giderler Ort.	Giyim Giderleri Ort.
İLLER	2643	6,2297	3,9799	7,6277	3,0129	3,2387	2,4620
Adana	150	4,9533	4,4133	8,5467	3,0333	3,3933	2,2133
Ankara	157	5,6178	4,9363	9,3567	4,4459	4,0064	2,8153
Antalya	153	7,5033	4,7712	8,4183	3,5686	3,098	2,9412
Bursa	159	6,434	4,0126	7,0943	2,8176	3,7044	2,2075
Diyarbakır	167	5,6647	4,1138	6,4072	2,1677	2,0012	2,1617
Erzurum	178	6,4101	4,2416	6,4775	2,8596	2,8596	2,0899
Eskişehir	142	6,9507	3,9296	6,7676	2,8803	3,2887	2,0986
Gaziantep	150	6,8333	4,4933	7,1200	2,1867	2,5867	2,5867
Mersin	150	6,0133	3,9067	5,9000	2,2600	3,4333	2,5267
İstanbul (Anadolu)	153	7,9216	4,3072	8,7908	3,549	4,3399	2,7255
İstanbul (Avrupa)	149	8,4295	4,4027	9,4027	3,5906	4,5973	2,7987
İzmir	162	6,9074	3,6235	8,6358	3,3642	3,5988	2,6111
Kayseri	158	5,9114	3,5443	6,6076	2,7975	2,7785	2,2468
Kocaeli	146	5,7945	3,6438	7,1849	3,0959	2,8973	2,2466
Konya	156	5,0321	3,1603	7,1731	3,5962	2,6795	2,3205
Sakarya	159	4,5786	2,9874	8,044	2,4277	2,9057	2,7736
Samsun	154	5,1558	2,9026	7,9221	2,6299	3,0649	2,5390

Buna göre, barınma harcamalarında en yüksek payı İstanbul Avrupa yakası, en düşük payı ise Sakarya almıştır. Sakarya'nın en düşük paya sahip olmasının temel sebebi bu ilde uygulanan ankete katılan öğrencilerin diğer illere nazaran daha çok devlet yurdunda ve evlerde ikamet etmelerinden kaynaklanmaktadır. Gıda harcamalarında en yüksek

ortalama Antalya'da çıkmakta iken en düşük ortalama sahip il Samsun'dur. Ulaşım harcamalarında ise İstanbul Avrupa yakası ile Ankara en yüksek ortalama sahiptir. En düşük ulaştırma harcaması ise Mersin'de tespit edilmiştir. Kırtasiye harcamaları incelendiğinde ise Ankara 4,4459 ile en yüksek ortalama, Diyarbakır ise 2,1677 ile en düşük ortalama sahiptir. Diğer bir ifadeyle Ankara'daki öğrenciler Diyarbakır'daki öğrencilerden yaklaşık 2 kat fazla kitap ve kırtasiye harcaması yapmaktadır. Sosyal faaliyet harcamalarında ise beklenildiği gibi İstanbul'un her iki yakasında okuyan öğrenciler en fazla ortalama sahiptir. En düşük harcama ise sosyal faaliyetlerde olduğu gibi Diyarbakır'dır. Giyim harcamalarının ortalamaları incelendiğinde ise standart sapmanın (0,8815) en az olduğu harcama kalemi olduğu görülmektedir. Bununla beraber giyim harcamalarında en yüksek ortalama 2,9412 ile Antalya, en düşük ortalama ise 2,0899 ile Erzurum'a aittir.

3.3. Öğrenci Geçim Endeksinin Hesaplanması

Endeks hesaplamasının yapılabilmesi elde edilen ortalama değerlerin öncelikle parasal karşılığının tespit edilmesi gerekmektedir. Bu doğrultuda verileri parasal olarak gösterebilmek için (1) nolu formül kullanılmıştır.

$$P_h = O + (o \times A) \quad (1)$$

Bu formülde P_h ; ortalama değer için parasal karşılığı, O ; ortalama değer virgülden önceki değeri için tanımlanan parasal tutarı, o ; ortalama değer virgülden sonraki değeri, A ise; cevap kutucukları oluşturulurken kullanılan aritmetik artış değerini göstermektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi barınma ve gıda harcamalarını tespit edebilmek için cevap kutucukları 25 TL aritmetik artış değeri, diğer harcama kalemleri ise 10 TL aritmetik artış değeri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bir örnek vermek gerekirse; büyükşehirdeki öğrencilerin barınma gideri ortalamaları 6,2297 (Tablo 3) iken bunun parasal karşılığı aşağıdaki gibi hesaplanmıştır.

$$P_h = (225) + (0,2297 \times 25) = 230,74 \text{ TL}$$

2011-2012 eğitim öğretim yılında İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi normal öğretim yıllık katkı payı 313 TL, aylık ise $313 / 12 = 26,1$ TL'dir. Ancak 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren normal öğretim katkı payı kaldırıldığından, bu tutar kapsam dışında bırakılmıştır. Bu bağlamda iller bazında elde edilen toplam harcama tutarları sıralı olarak Tablo 4'de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Katlandıkları Maliyetler (TL)

	Barınma Giderleri (TL)	Gıda Giderleri (TL)	Ulaşım Giderleri (TL)	Kırtasiye Giderleri (TL)	Sosyal Giderler (TL)	Giyim Giderleri (TL)	Toplam Giderler (TL)
İLLER	230,7	174,49	76,28	30,13	32,39	24,62	568,61
Sakarya	189,5	149,68	80,44	24,28	29,06	27,74	500,64
Konya	200,9	154	71,73	35,96	26,8	23,21	512,54
Samsun	203,9	147,56	79,22	26,3	30,65	25,39	512,97
Diyarbakır	216,6	177,84	64,07	21,68	20,16	21,62	521,97
Kayseri	222,8	163,6	66,08	27,98	27,79	22,47	530,68
Mersin	225,3	172,66	59	22,6	34,33	25,27	539,19
Kocaeli	219,9	166,09	71,85	30,96	28,97	22,47	540,2
Adana	198,8	185,33	85,47	30,33	33,93	22,13	555,95
Erzurum	235,3	181,04	64,78	28,6	28,6	20,9	559,16
Bursa	235,9	175,31	70,9	28,18	37,04	22,08	569,36
Eskişehir	248,8	173,24	67,68	28,8	32,89	20,99	572,35
Gaziantep	245,8	187,33	71,2	21,87	25,87	25,87	577,96
İzmir	247,7	165,58	86,36	33,64	35,99	26,11	595,36
Ankara	215,4	198,4	93,57	44,46	40,06	28,15	620,08
Antalya	262,6	184,28	84,18	35,69	30,98	29,41	627,12
İstanbul (Anadolu)	273	182,68	87,91	35,49	43,4	27,26	649,77
İstanbul (Avrupa)	285,7	185,06	94,03	35,91	45,97	27,99	674,68

Tablo 4 incelendiğinde, büyükşehirde okuyan öğrencilerin toplam harcamalarının aylık 568,61 TL olduğu görülmektedir. En düşük öğrenci harcaması 500,64 ile Sakarya'da gerçekleşirken, en yüksek harcama 674,68TL ile İstanbul Avrupa yakasında gerçekleşmiştir. Bu sonuçlara göre Sakarya ilindeki bir öğrenci ile İstanbul Avrupa yakasındaki bir öğrencinin aylık harcama tutarlarında 174,04 TL, yıllık olarak ise 2.088,48 TL fark ortaya çıkmaktadır. Sakarya'nın ardından sırasıyla Konya ve Samsun ilindeki öğrencilerin harcama tutarları düşüken, İstanbul Avrupa yakası ile birlikte İstanbul Anadolu ve Antalya ilindeki harcama tutarları yüksektir.

Ortaya çıkan bu çerçevede maliyetlerin nasıl finanse edileceği ise önemli bir husustur. Öğrencilerin temel finans kaynağı aileleridir. Bunun yanında burslar ve öğrencilerin çalışarak elde edecekleri kaynaklar bu maliyetlerin karşılanmasında kullanılmaktadır. Buradan hareketle bir öğrencinin aylık finansal harcama dengesi aşağıdaki gibi formüle edilebilir.

$$NFD = OHT - (AK + B + BK) \quad (2)$$

Burada, *NFD*; öğrencinin aylık finansal dengesini, *OHT*; öğrencinin aylık harcama tutarını, *AK*; ailenin finansal katkısını, *B*; öğrenci burs tutarını, *BK* ise; öğrencinin bireysel kazancını göstermektedir.

Bilindiği üzere her öğrencinin karşılıksız burs bulma imkânı bulunmamaktadır. Bunun yanında Türkiye’de KYK tarafından isteyen her öğrenciye öğrenim kredisi alma, ikinci öğretim ile vakıf üniversiteleri öğrencileri haricindeki tüm önlisans ve lisans öğrencilerine ise katkı kredisi alma imkânı sunulmaktadır (KYK, 2012) Burs ve kredi tutarı Türkiye’de 2012 yılı için aylık 260 TL’dir. Bu bağlamda formüldeki *B*’yi ortalama 260 TL olarak hesaplamak mümkündür.

Öğrencilerin bireysel kazanç elde etme olasılığı ise Türkiye’de oldukça sınırlıdır. Üniversitenin bulunduğu ildeki kısmi zamanlı iş imkânlarının sınırlı olması, öğrencilerin çalışmak istememesi, öğrenci ailelerinin çalışmaya karşı çıkması ve benzeri nedenlerle *BK*, çoğu zaman “0” olarak formüle girecektir.

Büyükşehirlerde okuyan ve ortalama harcama tutarı 568,61 TL olan bir öğrencinin, aylık 260 TL burs veya kredi aldığı ve çalışmadığı varsayıldığında ailesi tarafından finanse edilmesi gereken tutar 308,61 (568,61 -260) TL’dir. Öğrenci ailesinin bu finansal katkıyı sağlayacak gücü azaldığında ise tasarruf devreye girecektir. Ancak barınma ve gıda temel ihtiyaçlar olduğundan bu harcamalarda tasarruf imkânı oldukça sınırlıdır. Elde edilen verilere göre barınma ve gıda gibi tasarruf imkânı bulunmayan veya oldukça az olan harcamalar, toplam harcama tutarının yaklaşık % 71’ini oluşturmaktadır.

Çalışmada, bu veriler bütünü daha anlaşılır, yorumlanabilir ve karşılaştırılabilir formata getirebilmek için temel bir endeks oluşturulmuştur. Elde edilen veriler 2012 yılına aittir ve aynı yöntemle geçmiş verileri elde etmek neredeyse imkânsızdır. Bu sebeple çalışmada

ankete katılan öğrencilerin toplam harcama tutarlarının ortalaması “100” temel endeks olarak kabul edilmiştir. Buna göre illerin endeks değerleri (3) nolu formül esas alınarak hesaplanmıştır.

$$ED = (HT_i \times 100) / HT_o \quad (3)$$

Burada, ED ; ilin endeks değerini, HT_i ; ilgili ildeki ortalama harcama tutarını, HT_o ise; ortalama harcama tutarını ifade etmektedir.

Bu formüle göre illerin aldıkları endeks değerleri Tablo 5’de gösterilmiştir.

Tablo 5. Endeks Değerleri

	TOPLAM GİDERLER	ENDEKS DEĞERİ
İLLER	568,61	100
Sakarya	500,64	88,04
Konya	512,54	90,13
Samsun	512,97	90,21
Diyarbakır	521,97	91,79
Kayseri	530,68	93,32
Mersin	539,19	94,82
Kocaeli	540,2	95,00
Adana	555,95	97,77
Erzurum	559,16	98,33
Bursa	569,36	100,13
Eskişehir	572,35	100,65
Gaziantep	577,96	101,64
İzmir	595,36	104,70
Ankara	620,08	109,05
Antalya	627,12	110,28
İstanbul (Anadolu)	649,77	114,27
İstanbul (Avrupa)	674,68	118,65

Tablo 5’de görüldüğü gibi temel endeks değerine göre Sakarya, Konya, Samsun, Diyarbakır, Kayseri, Mersin, Kocaeli, Adana ve Erzurum illerindeki harcama tutarları temel endeksin altında, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İzmir, Ankara, Antalya ve İstanbul illerindeki harcama tutarları ise temel endeksin üzerinde yer almaktadır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Temsili bir değeri ifade eden ve bir istatistik göstergesi olarak kullanılan endeksler özellikle finans alanında sıklıkla başvurulan bir yöntemdir. Endeksler yardımıyla milyonlarca veri anlaşılabilir,

karşılaştırılabilir ve en nihayetinde yorumlanabilir bir bilgi haline dönüştürülebilmektedir.

Bu çalışmanın da öncelikli amacı; “Öğrenci Geçim Endeksi” olarak adlandırdığımız ve üniversitede okuyan öğrencilerin harcama tutarlarını karşılaştırma imkânı verecek bir endeks oluşturmak ve bunu tartışmaktır. Yapılan literatür araştırmasında Türkiye’de bu yöntemle ilk olma özelliği taşıyan bu çalışmadan elde edilecek sonuçlar, eleştiriler, değişiklikler ve geliştirmeler dikkate alınarak her yıl güncellenmeye çalışılacaktır.

Çalışmada hesaplanan endeksler, doğrudan öğrenci ve öğrenci ailelerini ilgilendirse de, öğrencilere verilecek burs miktarlarının belirlenmesi, üniversitelere kaynaklarının aktarımı ve kaynakların etkin kullanılması, öğrencilere sağlanması gereken veya planlanan imkânlar, yeni program veya bölümlerin açılması ve ilgili ilde yapılacak yatırımlar açısından değerlendirildiğinde, Devlet kurumlarını, Yükseköğretim Kurulu’nu, üniversiteleri ve firmaları bu endeksin birer paydaşı haline getirecektir. Bunun için öncelikle oluşturulacak endekslerin hesaplanmasında kullanılacak verilerin birincil kaynaklardan elde edilmesi ve dönemler itibariyle sürekli güncellenmesi gerekmektedir.

Çalışmada Türkiye’deki 16 büyükşehirde öğrenimini sürdüren 2643 İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi normal öğretim öğrencilerinden anket yöntemi kullanılarak elde edilen veriler ile üniversitelerin web sayfaları ve KYK’dan elde edilen veriler kullanılmıştır. Öğrencilerin öğrenimini sürdürebilmesi için katlanması gerektiği maliyetler; barınma, gıda, ulaşım, kırtasiye, sosyal faaliyetler ve giyim kalemlerine ayrılmıştır. Bu kalemlere yapılan harcama tutarları ayrı ayrı tespit edilmiş ve toplam harcama tutarlarına ulaşılmıştır. Elde edilen sonuçlara göre büyükşehirlerde okuyan öğrencilerin aylık harcama tutarlarının ortalaması 568,61 TL olarak tespit edilmiştir. Bu tutarın 230,7 TL’si barınma, 174,49 TL’si gıda, 76,28 TL’si ulaşım, 30,13 TL’si kırtasiye, 32,39 TL’si sosyal faaliyet ve 24,62 TL’si giyim harcamalarından oluşmuştur. Bu harcamaların yaklaşık % 71’i, tasarruf imkânı çok zor olan barınma ve gıda harcamalarından oluşmaktadır. Aynı hesaplamalar tek tek iller içinde yapılarak, illere göre harcama tutarları tespit edilmiştir. Buna göre İstanbul Avrupa yakasındaki üniversitelerde okuyan öğrencilerin aylık ortalama harcama tutarının 674,68 TL ile en yüksek rakam, Sakarya’da okuyan öğrencilerin aylık ortalama harcama tutarının

ise 500,64 TL ile en düşük rakama sahip oldukları belirlenmiştir. İstanbul Avrupa yakası, İstanbul Anadolu yakası ve Antalya öğrenciler için en pahalı üç il olurken, Sakarya, Konya ve Samsun'un göreceli olarak öğrenciler için en ucuz üç il olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin bu maliyetleri finanse etmede kullanacağı temel olarak üç kaynak mevcuttur. Bunlar aile yardımı, burslar ve bireysel kazançtır. Günümüz şartlarına KYK tarafından 260 TL burs veya kredi imkânının kullanıldığını ve öğrencilerin çalışmadığını varsaydığımızda ailelerin finanse etmesi gereken tutar (2) nolu formül kullanılarak 308,61 TL olarak tespit edilmiştir. Bu rakamı ailelerin finanse etmesi gereken alt sınır olarak nitelendirebiliriz. Eğer öğrenci, burslardan yararlanamıyor ve öğrenim kredisini kullanmak istemiyorsa, öğrenim maliyetlerinin tamamının ailesi tarafından finanse edilmesi gerekmektedir.

Çalışmanın kapsamında “Öğrenci Geçim Endeksleri” ortalamalar dikkate alınarak hesaplanmıştır. Mevcut veriler çerçevesinde temel endeks, toplam harcama tutarlarının ortalaması “100” kabul edilerek belirlenmiştir. Diğer bir ifadeyle öğrencilerin aylık harcama tutarlarının ortalaması olan 568,61 TL, “100” olarak temel endeks belirlenmiştir. Bu temel endeks değerine bağlı olarak, her ilin endeks değeri hesaplanmıştır. Buna göre il endeks değerleri; Sakarya, Konya, Samsun, Diyarbakır, Kayseri, Mersin, Kocaeli Adana ve Erzurum'da temel endeksin altında, Bursa, Eskişehir, Gaziantep, İzmir, Ankara, Antalya ve İstanbul'da ise temel endeksin üzerinde yer almıştır.

Belirli dönemler itibariyle (yıllık, 6 aylık vb.) bu endekslerin güncellenmesi ve tüm illerin endeks değerinin belirlenmesi planlamaktadır. Farklı dönemlere ait veriler, veri setine girdiğinde 2012 yılı değerleri temel endeks olarak kabul edilerek, yıllar itibariyle endekslerdeki rakamsal ve oransal değişimler paydaşlar açısından daha sağlıklı bilgiler sunacaktır. Bu noktada tartışılması gereken önemli bir konuda bu yöntemle toplanan verilerin gerçeği ne kadar yansıttığı ve güncellemelerin hangi yolla yapılacağıdır. Anket yöntemi kullanarak verilerin sürekli güncellenmesi hem maliyet hem de zaman açısından oldukça zordur. Çalışmanın giriş bölümünde belirtildiği gibi İskoçya Kraliyet Bankası her yıl anket yöntemi kullanarak öğrencilerden verileri toplamakta ve öğrenci yaşam endekslerini hesaplamaktadır.

Bu noktada önerimiz, temel endeks değerlerinin mümkün olan en yüksek örneklem külesinden elde edilecek verilerle oluşturulduktan sonra güncellemelerin farklı yöntemler uygulanarak yapılmasıdır. Örneğin, barınma giderleri için her yıl güncellenen KYK barınma fiyatları ile önceden belirlenen evlerdeki kira tutarlarının ortalamaları, ulaşım giderleri için büyükşehir belediyelerinin toplu taşıma ücretleri, giyim harcamaları için belirli bir markanın aynı cins ürünün yıllar itibariyle fiyatları dikkate alınabilir. Gıda, kırtasiye ve sosyal faaliyet giderlerinin güncellemesi ise TÜFE'ye göre gerçekleştirilebilir.

Öğrenciler eğitim gördükleri ilin ekonomisine ciddi katkı sağlamaktadırlar. Bu sebeple öğrenci ihtiyaçlarının doğru tespit edilmesi ve planlamaların bu doğrultuda yapılması gerekmektedir. Bu noktada endeks rakamları paydaşları tarafından doğru okunmalı ve analiz edilmelidir. Örneğin barınma giderlerinin yüksek olduğu bir ilde yurt yatırımlarına, gıda harcamalarının yüksek olduğu bir ilde ise öğrencilerin yiyecek ihtiyaçlarını uygun karşılayabilecekleri yatırımlara öncelik verilmelidir.

Burada önemli bir görevde ülke yönetimine düşmektedir. Türkiye'nin ekonomik şartları ve gelir dağılımı dikkate alınarak, burs verilen öğrenci sayılarının ve burs miktarlarının oluşturulacak çeşitli kaynaklarla artırılması gerekmektedir.

KAYNAKLAR

AÜ (2012). Akdeniz Üniversitesi, <http://iibf.akdeniz.edu.tr/hakkimizda> (02.06.2012).

AÜ (2012). Anadolu Üniversitesi, <https://www.anadolu.edu.tr/stratejik/> (03.06.2012).

AÜ (2012). Atatürk Üniversitesi, <http://www.atauni.edu.tr/#sayfa=aktif-ogrenci-sayilari> (02.06.2012).

AÜ, (2012). Ankara Üniversitesi, http://oidb.ankara.edu.tr/?bil=bil_icerik&icerik_id=411 (02.06.2012).

DÜ (2012). Dicle Üniversitesi, <http://www.dicle.edu.tr/bolum/IDRIKT/idrikt.html> (02.06.2012).

ERI (2012). “Economic Research Institute”, <http://www.eri.com/RelocationAssessor> (12.05.2012).

EÜ (2012). Erciyes Üniversitesi, <http://ogrisl.erciyes.edu.tr/sayfa/6-C3%96%C4%9Frenci%20Say%C4%B1lar%C4%B1.html> (02.06.2012).

GÜ (2012). Gazi Üniversitesi, <https://ogrenci.gazi.edu.tr/istatistik/> (03.06.2012).

GÜ (2012). Gaziantep Üniversitesi, <http://ibs.gantep.edu.tr/duyuru/files/articles/2011-mali-yyly-birim-faaliyet-raporu4016.pdf> (02.06.2012).

KYK (2012). Kredi ve Yurtlar Kurumu, <http://www.kyk.gov.tr/kyk/html/index.php> (14.07.2012).

MÜ (2012). Mersin Üniversitesi, <http://www.mersin.edu.tr/idarib/ogrenci-isleri-daire-baskanligi/haber/okullara-gore-ogrenci-sayilari-dagilimi> (02.06.2012).

OSYM (2012). Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi, <http://www.osym.gov.tr/dosya/1-60395/h/1ogrencisayozettablosu.pdf>, (04.06.2012).

PUSH (2012). <http://www.push.co.uk/Student-life/s.htm>, (16.05.2012).

RBS (2010). Royal Bank of Scotland, <http://www.rbs.com/news/2010/08/natwest-student-living-index-2010.html> (11.05.2012).

RESMÎ GAZETE (2011). 2011-2012 Eğitim-Öğretim Yılında Yükseköğretim Kurumlarında Cari Hizmet Maliyetlerine Öğrenci Katkısı Olarak Alınacak Katkı Payları ve Öğrenim Ücretlerinin Tespitine Dair Karar, T.C. Resmi Gazete, 28037, 26 Ağustos 2011.

SÜ (2012). Sakarya Üniversitesi, <http://www.ogrisl.sakarya.edu.tr/> (03.06.2012).

UÜ (2012). Uludağ Üniversitesi, <http://www.uludag.edu.tr/uukatalog/> (04.06.2012).

WANDERSEE, Cassie (2011). “Cost of Living for Students”, <http://www.kstatecollegian.com/news/student-price-index-shows-steeper-increase-in-cost-of-living-for-students-than-average-american-1.2657503#.UCwUkqnN8f4> (16.04.2012).

WF (2012). Web Finance, Inc. <http://www.investorword.com/2426/index.html#ixzz23eScngzt> (03.06.2012).

YOK (2011). Yükseköğretim Kurulu, http://www.yok.gov.tr/katalog/katalog2011/yok_devlet_2011.pdf (11.06.2012).